

HORIZONTAL FACILITY ZA ZAPADNI BALKAN I TURSKU 2016 – 2019. GODINA

**PODRŠKA REFORMAMA I
STVARANJE UVJETA ZA
SUŠTINSKE PROMJENE:**

**PREGLED OSTVARENIH
REZULTATA ZAJEDNIČKOG PROGRAMA
EUROPSKE UNIJE I VIJEĆA EUROPE**

PREMS 173219

HRV

VIŠE INFORMACIJA MOŽETE NAĆI NA

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>
 [jp.horizontal.facility](#)
 [@CoE_EU_HF](#)

KONTAKT

Tim za koordinaciju Horizontal Facility programa
Ured Generalne direkcije za programe
Vijeće Europe
Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex, Francuska
E-mail: horizontal.facility@coe.int

Dokument je financiran sredstvima Zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Europe.
Stavovi navedeni u brošuri ne odražavaju zvanični stav Evropske unije ili Vijeća Europe.

Vijeće Europe vodeća je organizacija za zaštitu ljudskih prava na našem kontinentu. Broj 47 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Europe potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, međunarodni ugovor kojemu je cilj zaštita ljudskih prava, demokracije te vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Države članice Evropske unije odlučile su povezati svoje znanje, resurse i sudbine. Zajednički su izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja uz istodobno zadržavanje kulturne raznolikosti, tolerancije i osobnih sloboda. Evropska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Europe

Implementirano
od strane Vijeća Europe

**Osiguravanje pravde
Borba protiv korupcije,
gospodarskog kriminala i organiziranog kriminala
Sprječavanje diskriminacije i
zaštita prava ranjivih skupina
Mehanizam za koordinaciju ekspertiza**

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Europe

Implementirano
od strane Vijeća Europe

**HORIZONTAL FACILITY
ZA ZAPADNI
BALKAN I TURSKU
2016 – 2019. GODINA**

**PODRŠKA REFORMAMA
I ISTVARANJE UVJETA ZA
SUŠTINSKE PROMJENE:
PREGLED OSTVARENIH REZULTATA
ZAJEDNIČKOG PROGRAMA
EUROPSKE UNIJE I VIJEĆA EUROPE**

© Vijeće Europe. Sva prava zadržana. Dano uvjetno odobrenje Europskoj uniji. Zabranjeno je prevoditi, reproducirati ili prenositi u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, elektroničkim (CD-ROM, Internet, itd.) ili mehaničkim putem, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo kakvo pohranjivanje podataka ili sustav pretraživanja, bilo koji dio izvješća, bez prethodne pisane suglasnosti Direkcije za komunikacije (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int).

Fotografija na naslovnoj strani:
Shutterstock.com

Fotografije: Shutterstock.com i fotografije napravljene u okviru programa Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku

Studeni 2019. godine

Dokument je financiran sredstvima Zajedničkog programa Europske unije i Vijeća Europe. Stavovi navedeni u brošuri ne odražavaju zvanični stav Europske unije ili Vijeća Europe.

Sadržaj

LISTA KRATICA I AKRONIMA	5
HORIZONTAL FACILITY: STRATEŠKI ALAT ZA PODRŠKU REFORMAMA NA ZAPADNOM BALKANU I U TURSKOJ	7
MULTIDISCIPLINARNA PITANJA	9
Regionalna dimenzija	9
Uvođenje načela rodne ravnopravnosti	9
Organizacije civilnoga društva	10
TEMA I: OSIGURAVANJE PRAVDE	11
Zaštita ljudskih prava pritvorenih i osuđenih osoba	11
Ljudska prava i pravosuđe	14
Unaprjeđenje pristupa pravdi, neovisnosti i odgovornosti pravosuđa	16
Jačanje kvaliteta i učinkovitosti pravosudnih sustava	18
TEMA II: BORBA PROTIV KORUPCIJE, GOSPODARSKOG KRIMINALA I ORGANIZIRANOG KRIMINALA	21
Borba protiv gospodarskog kriminala	22
Jačanje integriteta i borba protiv korupcije u visokom obrazovanju	24
TEMA III: PROMOCIJA SPRJEČAVANJA DISKRIMINACIJE I ZAŠTITE PRAVA RANJIVIH SKUPINA	27
Sprječavanje i suzbijanje diskriminacije u školama	27
Ljudska prava i diskriminacija	30
Jačanje zaštite nacionalnih manjina	31
Sprječavanje i borba protiv trgovine ljudima	33
MEHANIZAM ZA KOORDINACIJU EKSPERTIZA	35

Lista kratica i akronima

CDC	Kompetencije za demokratsku kulturu (eng. Competencies for Democratic Culture)
CEPEJ	Europsko povjerenstvo za učinkovitost pravosuđa (eng. European Commission for the Efficiency of Justice)
Konvencija	Europska konvencija o ljudskim pravima
OCD	Organizacija civilnog društva (eng. Civil Society Organisation)
ECM	Mehanizam za koordinaciju ekspertiza (eng. Expertise Co-ordination Mechanism)
ECRI	Europsko povjerenstvo protiv rasizma i netolerancije (eng. European Commission against Racism and Intolerance)
EU	Evropska unija
Europski sud	Evropski sud za ljudska prava
FCNM	Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (eng. Framework Convention for Protection of National Minorities)
GRECO	Grupa zemalja protiv korupcije (eng. Group of States against Corruption)
Horizontalni instrumenti	Horizontalni instrument za Zapadni Balkan i Tursku
LGBTI	Lezbijke, gej, biseksualne, transrodne, interspolne osobe (eng. Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex)
NVO	Nevladina organizacija

Horizontal Facility: strateški alat za podršku reformama na Zapadnom Balkanu i u Turškoj

PROGRAM	Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku
PRORAČUN	25.000.000 EUR
SREDSTVA	Europska unija (80%) Vijeće Europe (20%)
TRAJANJE	svibanj 2016 – svibanj 2019. godine
GEOGRAFSKA POKRIVENOST	Zapadni Balkan i Turska
IMPLEMENTIRA	Vijeće Europe

■ Zajednički program Horizontal Facility, koji financiraju Europska unija i Vijeće Europe, a koji provodi Vijeće Europe, osmišljen je kao zajednička inicijativa kojom bi se korisnicima na Zapadnom Balkanu i u Turškoj, u okviru procesa proširenja, pomoglo kod usklađivanja sa standardima Vijeća Europe i, prema potrebi, s pravnom stečevinom Europske unije. Horizontal Facility slijedi dvostruki pristup:

- ▶ tehnička suradnja u obliku savjeta, razvijanje kapaciteta i druga tehnička podrška prilagođena potrebama svakog korisnika, u cilju postizanja veće usklađenosti s europskim standardima;
- ▶ Mehanizam za koordinaciju ekspertiza (ECM), putem kojeg Vijeće Europe osigurava pravnu ekspertizu i savjete o politikama kao odgovor na zahtjeve.

■ Od početka primjene Horizontal Facility programa provedeno je ukupno 36 akcija.

■ Horizontal Facility implementiran je u vidu trogodišnjeg programa (svibanj 2016 / svibanj 2019. godine), s posebnim naglaskom na tri teme:

- ▶ osiguravanje pravde

Regionalna završna konferencija programa Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku (2016 - 2019), Tirana, travanj 2019. godine

- ▶ borba protiv korupcije, gospodarskog kriminala i organiziranog kriminala;
- ▶ borba protiv diskriminacije i zaštita prava ranjivih skupina.

■ U ovom razdoblju korisnici programa Horizontal Facility bili su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija¹.

■ Horizontal Facility oslanja se na preporuke **tijela za monitoring Vijeća Europe** u vezi s potrebnim unaprjeđivanjem zakona i politika korisnika, u cilju postizanja usklađenosti s ugovorima i drugim standardima ove organizacije. Projekti u okviru Horizontal Facility programa bile su usmjerenе na šire građanstvo i, shodno tome, predstavljale su važan doprinos provedbi Strategije Europskog povjerenstva za „vjerodostojnu perspektivu proširenja za Zapadni Balkan i pojačano angažiranje EU na Zapadnom Balkanu“, osobito u oblastima zajedničke pojačane suradnje i rješavanja konkretnih izazova s kojima se suočava Zapadni Balkan.

■ Na kraju prve faze ovoga programa, u Tirani je, 3. travnja 2019. godine, održana Završna regionalna konferencija na kojoj su se sastali svi sudionici kako bi razmijenili mišljenja o rezultatima programa. Sudionici su analizirali iskustva koja su stekli u provedbi programa, potom izglede za buduću suradnju, kao i ono što bi u narednome razdoblju trebalo promijeniti. Tom prilikom Europska unija i Vijeće Europe potvrdili su da će se druga faza programa Horizontal Facility nastaviti u razdoblju od 2019. do 2022. godine, kroz nadogradnju i osiguravanje održivosti rezultata ostvarenih u prvoj fazi.

■ Ova brošura zasniva se na rezultatima provedbe prve faze Horizontal Facility programa, kao i na ishodima razmatranima na Završnoj regionalnoj konferenciji.

---

* Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i ista je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o neovisnosti Kosova.

1. Uključenost Turske bila je ograničena na odabrane regionalne aktivnosti.

Multidisciplinarna pitanja

Regionalna dimenzija

- Tijekom provedbe Horizontal Facility programa, prilagođene intervencije namijenjene kao pomoć korisnicima kod usklađivanja s europskim standardima, postupno su dopunjavane snažnijim regionalnim fokusom, u skladu sa zahtjevima institucija korisnika koje su to prepoznale kao dodatnu vrijednost programa.
- Kako je provedba programa napredovala, uvođene su posebne aktivnosti kojima su unaprijeđene regionalne mreže i sudionicima omogućeno da jedni od drugih uče iz iskustava kod suočavanja sa sličnim izazovima. Regionalne inicijative osobito su bile usmjerene na oblasti kao što je provedba Europske konvencije o ljudskim pravima (Konvencija), zatvori, gospodarski kriminal, obrazovanje i borba protiv diskriminacije.
- Ojačani regionalni pristup u prvoj fazi programa Horizontal Facility otvorio je put snažnijoj regionalnoj dimenziji u drugoj fazi ovog programa.

Uvođenje načela rodne ravnopravnosti

- Načelo rodne ravnopravnosti bilo je sastavni dio implementacije Horizontal Facility programa. Sve aktivnosti provedene su uz pristup ljudskim pravima, kroz ugradnju načela rodne ravnopravnosti – u skladu sa [Strategijom za ravnopravnost spolova Vijeća Europe](#) – kako bi se imala u vidu posebna prava i potrebe žena i muškaraca. [Skup alata Vijeća Europe za uvođenje rodno osviještene politike za projekte suradnje](#) osigurao je znanje, smjernice i alate za ugradnju ravnopravnosti spolova u sve faze životnog ciklusa projekta.
- Tijekom provedbe Horizontal Facility programa u oblastima kao što su pravosuđe i zatvorske ustanove, posebna pozornost posvećena je izradi mjera usmjerenih na žene u pogledu pristupa pravosuđu i pravnoj pomoći, zdravstvenoj zaštiti u zatvorima i programima resocijalizacije.
- Priključeni su podaci razvrstani prema spolu, uključujući i podatke o kaznenim politikama vezanim za rodno zasnovano nasilje. To je dovelo, ne samo do podizanja svijesti o rodno osjetljivom pravosudnom sustavu, nego i do osmišljavanja mjera kojima će se osigurati veća zastupljenost žena

u pravosuđu. Da bi se riješilo pitanje eventualne nejednakosti spolova, u jednoj akciji o prtvorenim i osuđenim osobama izvršena je detaljna analiza u pogledu rodne pripadnosti, čiji rezultati će poslužiti za daljnju primjenu načela rodne ravnopravnosti u ovoj oblasti u drugoj fazi programa, te kao poticaj iskazivanju interesa za slične prakse u okviru drugih akcija u svim područjima intervencije Horizontal Facility programa.

Organizacije civilnoga društva

- Organizacije civilnoga društva (OCD) u svim korisnicima uključene su kao ključni preduvjet za postizanje dugoročnoga utjecaja na razvoj demokratskog upravljanja i održivosti reformi.
- Suradnja s OCD-om osigurana je u skladu sa **Smjernicama za sudjelovanje organizacija civilnoga društva u aktivnostima suradnje Vijeća Europe**, te u skladu sa **Smjernicama Europskog povjerenstva za podršku EU-a civilnom društvu u zemljama u postupku proširenja**.
- Organizacije civilnoga društva (OCD) bile su uključene u uspostavu programa rehabilitacije zatvorenika, oblikovanje reformi pravosuđa, praćenje troškova izbora i unaprjeđivanje prijavljivanja sukoba interesa. Organizacije civilnoga društva (OCD) su i kroz Horizontal Facility igrale važnu ulogu u jačanju zaštite ljudskih prava, borbi protiv trgovine ljudima i diskriminacije, definiranju postojećih izazova i predlaganju rješenja javnim tijelima.

Tema I: **Osiguravanje pravde**

Proračun: 12,34 milijuna EUR

Obuhvaćeno: 17 projekata

■ Projekti u ovoj oblasti bili su usmjereni na zatvore i policiju (uključujući ljudska prava u policijskom postupanju, zdravstvenu zaštitu u zatvorima i zaštitu od mučenja i lošeg postupanja), standarde ljudskih prava u pravosuđu (s naglaskom na jačanje primjene sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (Europskog suda)), pristup pravosuđu, neovisnost i odgovornost pravosuđa (s naglaskom na jačanje neovisnosti, odgovornosti i profesionalnosti pravosudnog sustava).

Zaštita ljudskih prava pritvorenih i osuđenih osoba

■ Korisnicima je pružena podrška u cilju pomoći kod daljnog usklađivanja njihovih politika, institucija i praksa s preporukama Europskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Ostvareni rezultati:

- ▶ jače zaštite i prakse koje se bave rješavanjem pitanja lošeg postupanja u zatvorima i policijskom pritvoru;
- ▶ poboljšano pružanje zdravstvene zaštite u zatvorima i specijaliziranim institucijama;
- ▶ ojačana rehabilitacija i socijalna reintegracija zatvorenika;
- ▶ veća pozornost posvećena ranjivim skupinama i ženama u zatvorima i specijaliziranim institucijama;
- ▶ unaprijeđeno liječenje pacijenata u psihiatrijskim institucijama;
- ▶ daljnja profesionalizacija i razvoj kapaciteta zatvorskog i policijskog osoblja, između ostalog u cilju rješavanja pitanja radikalizacije u zatvorima.

„Razmjena dobrih europskih praksa zaštite ljudskih prava omogućiće bolje rezultate u radu policije, a pomaze nam i kod uspješnog rješavanja sličnih problema u budućnosti i jačanja partnerstva s građanima.“

Hysni Shala, kapetan Policije Kosova

Izdvajamo:

- ▶ njega zatvorenika s mentalnim zdravstvenim problemima poboljšana je uz pomoć educiranog zdravstvenog osoblja, zahvaljujući Priručniku o mentalnom zdravlju i Strategiji za sprječavanje samoubojstava (Albanija);
- ▶ upravljanje zatvorima i tretman ranjivih zatvorenika, osobito maloljetnika i žena, unaprijeđeno je s pomoću specijalističkog osoblja educiranog na temelju novog nastavnog plana i programa za nove uposlenike i plana i programa obuke na radu, uključujući i obuku o vođenju i upravljanju, te obuku za osoblje koje radi s maloljetnicima i ženama (Albanija);
- ▶ reintegracija zatvorenika u društvo i njihov povratak životu u skladu sa zakonom unaprijeđeni su pomoću educiranog osoblja koje je u mogućnosti razviti individualno planiranje kazni (Albanija);
- ▶ unaprijeđeni kapaciteti za održive obuke zatvorskog, policijskog i medicinskog osoblja za rad s osobama lišenima slobode. Povećana razina zdravstvene zaštite u zatvorima, osobito glede liječenja mentalno oboljelih počinitelja kaznenih djela (Bosna i Hercegovina);

- ▶ Oko 450 zatvorskih i policijskih službenika prilagodili su metode rada europskim standardima za rehabilitaciju umjesto kažnjavanja zatvorenika (Bosna i Hercegovina);
  - ▶ gotovo 90% medicinskog i nemedicinskog osoblja unaprijedilo je svoja znanja o pružanju njege za forenzične pacijente, što je dovelo do usvajanja novog koncepta individualnog plana medicinskog liječenja i unaprjeđenja svakodnevnih praksa kao što su pretresi i obrada pritužaba (Bosna i Hercegovina);
  - ▶ izrađena je prva Strategija za sprječavanje samoubojstava u svrhu zaštite zatvorenika od samopovređivanja, samoubojstva i lošeg postupanja. Ukupno 50% medicinskog zatvorskog osoblja prošlo je obuku o zatvorskoj etici i pružanju mentalne zdravstvene zaštite (Kosovo);
  - ▶ revidirane Administrativne instrukcije i standardne operativne procedure osiguravaju bolji okvir za policijsko postupanje u skladu s poštivanjem ljudskih prava, a s obzirom na standarde Vijeća Europe (Kosovo);
  - ▶ provedeni su programi rehabilitacije usmjereni na najranjivije pripadnike zatvorske populacije – žene, manjinske skupine i ovisnike o drogama. Ciljne skupine zatvorenika pohađale su obuku u zatvoru, čime su stekli bolju mogućnost da pronađu posao na lokalnom tržištu rada (Crna Gora);
  - ▶ uveden je koncept „dinamičke sigurnosti“² u svrhu promoviranja bolje komunikacije i međusobnih odnosa zatvorskoga osoblja i zatvorenika zasnovanih na visokim profesionalnim etičkim standardima i poštivanju ljudskih prava (Sjeverna Makedonija);
  - ▶ u svrhu poboljšanja tretmana posebnih skupina, razvijeni su moduli tretmana za žene – počinitelje kaznenih djela, zatvorenike osuđene na doživotnu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora, nasilne počinitelje kaznenih djela i seksualne prijestupnike, a koji su uspješno testirani u odabranim zatvorima (Sjeverna Makedonija);
  - ▶ zaštita ljudskih prava u policijskom postupanju ojačana je izgradnjom kapaciteta za obuku policije o različitim pitanjima vezanim za policijsku etiku, sprječavanje lošeg postupanja i upravljanje policijom. Novoosnovani izvanjski mehanizam nadzora (EOM) sada omogućuje potrebna sredstva za ispitivanje navoda o kršenju ljudskih prava izazvanih postupcima uposlenika Ministarstva unutarnjih poslova s policijskim ovlastima i zatvorske policije (Sjeverna Makedonija);
-
2. Dinamička sigurnost naglašava potrebu komunikacije zatvorskog osoblja sa zatvorenicima, redovnih kontakata sa zatvorenicima, uspostavu profesionalnog odnosa i uključenosti u svakodnevni život zatvorenika.

- ▶ dva nova programa ponašanja počinitelja kaznenih djela koja omogućuju integraciju zatvorenika u društvo po izlasku iz zatvora izrađena su i uspješno testirana u pilot-zatvorima (Srbija);
- ▶ izrađeni su individualni planovi liječenja i alati za procjenu rizika kod liječenja pacijenata s psihijatrijskim problemima kako bi se ponudilo bolje liječenje osoba s mentalnim poteškoćama (Srbija);
- ▶ Ministarstvo zdravlja izradilo je novu Strategiju za mentalno zdravlje kojom su utvrđeni prioriteti potrebni za unaprjeđenje zaštite mentalnoga zdravlja (Srbija).

„Priručnik za obuku o osnovnim sposobnostima zatvorskih službenika s operativnim procedurama, kao i Smjernice za postupanje s osobama lišenima slobode i jačanje ljudskih prava u zatvorenom okruženju, pomažu nam u suočavanju s izazovima i poduzimanju potrebnih radnja u svakodnevnome radu, uz jačanje povjerenja i dobrih odnosa između zatvorskoga osoblja i osuđenih osoba.“

Muamer Mehić, službenik za tretman zatvorenika u KPZ-u Zenica (Bosna i Hercegovina)

Ljudska prava i pravosuđe

■ Projekti provedeni u ovoj oblasti bili su usmjereni na pomoć korisnicima kod daljnog usklađivanja njihovih politika, institucija i praksa s Konvencijom, sudskom praksom Europskoga suda, kao i mišljenjima Europskoga povjerenstva za demokraciju kroz pravo (Venecijanskog povjerenstva).

“Ova akcija je jedna od najuspješnijih u smislu utjecaja i promjena do kojih je njezina provedba dovela.”

Artur Metani, glavni pravobranitelj Albanije

Ostvareni rezultati:

- ▶ bolje usklađivanje zakona i praksa s Konvencijom;
- ▶ unaprijeđena učinkovitost domaćih pravnih likovih kako bi se sprječila kršenja Konvencije;
- ▶ jači domaći kapaciteti za provedbu Konvencije na lokalnoj razini;
- ▶ jači kapaciteti pravnih fakulteta i studenata glede provedbe ljudskih prava.

Trening o borbi protiv zlostavljanja kroz primjenu Istanbulskog protokola, Budva, lipanj 2018. godine

“Kvalitet sudskega odloka je bolji, tako u obrazloženjima, tako i u primjeni sudske prakse Europskog suda za ljudska prava.”

Dragoljub Drašković, predsjednik Ustavnoga suda Crne Gore

Izdvajamo:

- ▶ zatvoren predmet Manushaqe Puto i drugi.³ Poduzete su potrebne mјere kako bi se osigurala naknada imovine i provele odluke domaćih sudova kojima se priznaje pravo na naknadu (Albanija);
  - ▶ Zakon o državnom pravobraniteljstvu je izmijenjen, s jačanjem domaćih kapaciteta u učinkovitom izvršavanju presuda Europskoga suda (Albanija);
  - ▶ ukupno 800 sudaca, tužitelja i odvjetnika stekli su znanja o sudskej praksi Europskoga suda. Ukupno 60 % tužitelja i savjetnika pohađali su obuku o istrazi u predmetima lošeg postupanja, a 40 % svih registriranih odvjetnika prošli su obuku o primjeni Konvencije (Crna Gora);
  - ▶ u visokom obrazovanju je, kroz izmjene nastavnoga plana pravnog fakulteta i dodavanje sadržaja vezanih za ljudska prava, ojačana dimenzija ljudskih prava (Crna Gora);
-
3. Suradnja preko Horizontal Facility programa između državnog pravobranitelja Albanije i Odjela Vijeća Europe za izvršenje presuda Europskoga suda za ljudska prava, doprinijela je odluci Komiteta ministara Vijeća Europe iz rujna 2018. godine o pomnom nadzoru općih mјera u glavnom predmetu **Manushaqe Puto i drugi**, putem kojeg je Komitet ministara prepoznao postojeći mehanizam naknada u Albaniji kao funkcionalan i učinkovit.

- ▶ ukupno 400 pravnih stručnjaka pohađalo obuku iz oblasti programa ljudskih prava, čime su unaprijeđena znanja o obrani imovinskih prava, zaštiti žena ugroženih nasiljem u obitelji, te o pravu na saslušanje u razumnome roku, u skladu s europskim standardima. Izrađen je vodič za učinkovitu uporabu pravnih lijekova kako bi se pomoglo u provedbi presuda Europskoga suda (Srbija);
- ▶ ukupno 230 pravnih stručnjaka pohađalo obuku o primjeni standarda Konvencije i formirana interna baza instruktora kako bi se provodile uzajamne obuke među kolegama i sucima i tužiteljima prenijelo znanje o tumačenju sudske prakse Europskoga suda (Sjeverna Makedonija);
- ▶ Komitet ministara Vijeća Europe zatvorio je predmet Selmani i drugi⁴, što je dovelo do konkretnе promjene prakse Ustavnoga suda o usmenom saslušanju kako bi se izbjegla slična kršenja (Sjeverna Makedonija).

Unaprjeđenje pristupa pravdi, neovisnosti i odgovornosti pravosuđa

■ Projekti provedeni u ovoj oblasti doprinijeli su aktivnostima koje korisnici poduzimaju na jačanju neovisnosti, odgovornosti i profesionalnosti pravosudnoga sustava u skladu s [Akcijskim planom Vijeća Europe za 2016-2021. godinu za jačanje neovisnosti i nepristranosti pravosuđa](#), sudskom praksom Europskoga suda, te omogućavanju provedbe preporuka Grupe zemalja protiv korupcije (GRECO) i Venecijanskog povjerenstva.

Ostvareni rezultati:

- ▶ jači kapaciteti sudske i tužiteljske vijeća za rješavanje etičkih pitanja;
- ▶ unaprijeđeni kapaciteti pružatelja besplatne pravne pomoći, uključujući i osoblje ministarstva pravosuđa i nevladinih organizacija (NVO), za profesionalno postupanje po zahtjevima za besplatnu pravnu pomoć, a u svrhu unaprjeđenja pristupa pravosuđu;
- ▶ snažnija jamstva za neovisnost i nepristranost sudova kroz razvijanje alata za zaštitu sudaca i tužitelja od neprimjerenog utjecaja i jačanje profesionalne kulture nepristranosti.

-
4. Podrška koju je omogućio Horizontal Facility dovela je do zatvaranja predmeta [Selmani i drugi](#), gdje je Ustavni sud odlučio promijeniti praksu i tumačenje vlastitih Pravila o održavanju usmenih saslušanja kako bi se spriječila kršenja Europske konvencije o ljudskim pravima.

Regionalna zimska akademija ljudskih prava za studente pravnih fakulteta,
Šabac, ožujak 2019. godine

“Tužitelji su kroz ove aktivnosti stekli važna znanja, a prilagođene obuke u znatnoj mjeri su unaprijedile naše kapacitete.”

Gordana Janićević, zamjenica Republičkog javnog tužitelja Srbije

Izdvajamo:

- ▶ neovisnost i odgovornost pravosuđa unaprijeđeni su kroz stručno ocjenjivanje sudaca (ocijenjen 41 sudac, a 13 sudaca unaprijeđeno) koje se provodi u okviru novog, transparentnog sustava (Crna Gora);
- ▶ nakon usvajanja Etičkog kodeksa za tužitelje, Etički odbori sudske i tužiteljske savjeta uveli su nove metode rada (Crna Gora);
- ▶ izrađen je opći nastavni plan i materijali za obuku koji obuhvaćaju znanja i vještine potrebne za rad s podnositeljima zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, s modulima o podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti i konkretnim potrebnama ranjivih skupina (Sjeverna Makedonija);
- ▶ prvo stručno usavršavanje organizirano je za 51 predstavnika Ministarstva pravosuđa, uključujući gotovo sve uposlenike u regionalnim uredima, kao i predstavnike registriranih NVO-a i Odvjetničke komore (Sjeverna Makedonija);
- ▶ u skladu s preporukama GRECO-a, 100 sudaca i 200 tužitelja pohađali su obuku o prepoznavanju, prijavljivanju i boljem suszbijanju neprimjerenog utjecaja kako bi se poboljšalo povjerenje javnosti u pravosudni sustav (Srbija);

- ▶ organiziran je poseban modul o ženama –sucima i tužiteljima žrtvama neprimjerenoj utjecaju, da bi se skrenula pozornost na pitanja jednakosti spolova i uznemiravanja u tužiteljstvima i u kontekstu istraga (Srbija).

Jačanje kvaliteta i učinkovitosti pravosudnih sustava

■ Projekti provedeni u ovoj oblasti doprinijeli su provedbi ključnih aspekata reforma pravosuđa korištenjem alata i metodologija Europskog povjerenstva za učinkovitost pravosuđa (CEPEJ) na razini institucija i sudova.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ostvaren napredak u uspostavi dosljedne metodologije u pravosuđu za prikupljanje sudske statističke podatke primjenom standarda CEPEJ-a u sudovima i sudske vijećima;
- ▶ unaprijeđeno poznavanje funkcioniranja pravosudnih sustava, s boljim statistikama za donošenje dobrih politika;
- ▶ poboljšane mjere za unaprjeđenje sustava upravljanja predmetima i opću uporabu Cyberjustice-a;
- ▶ unaprijeđene mjere koje pravosudne institucije koriste za rješavanje pitanja reforma (sudske mape, poboljšana uporaba informacijskih tehnologija i slično) i bolje zadovoljstvo korisnika sudova.

“Projekt KoSEJ omogućio je dosad najtočnije podatke o pravosudnom sustavu i zato je njegova uloga od ključne važnosti u budućem radu Ministarstva.”

Tea Blakaj, predstavnica Ministarstva pravosuđa (Kosovo)

Izdvajamo:

- ▶ korisnici i partneri, uključujući civilno društvo, poznaju i koriste pokazatelje i metodologiju CEPEJ-a za prikupljanje i analizu pouzdanih i posebnih statističkih podataka u svrhu prepoznavanja problema i uspostave dugoročnih rješenja (Albanija, Kosovo);
- ▶ detaljnatom analizom funkcioniranja pravosudnog sustava zasnovanoj na najnovijim i pouzdanim statističkim podacima, utvrđeni su nedostaci, a kao rezultat dane su preporuke koje su korištene kao čvrsti temelj za reforme pravosudnoga sektora (Kosovo);

Predstavljanje drugog CEPEJ izvještaja o pravosudnom sistemu na Kosovu, Priština, ožujak 2019. godine

- ▶ u cilju podrške razvijanju sustava upravljanja predmetima, razmijenjene su relevantne europske prakse (Albanija, Kosovo);
- ▶ predsjednici i uposlenici sudova pohađali su obuke kako bi konkretnije razumjeli svoju ulogu u upravljanju sudovima (Albanija, Kosovo);
- ▶ poboljšani kapaciteti sudova za korištenje alata potrebnih za unaprjeđenje kvalitete usluga sudova, posebice anketa (Albanija);
- ▶ poboljšani kapaciteti medija i pravosuđa za komunikaciju i veće povjerenje javnosti (Albanija).

„Izvješća o novom programu ocjenjivanja sudaca i tužitelja pomaže mi da u svakodnevnom radu utvrdim pokazatelje za ocjenjivanje rezultata i na temelju njih obavljam ocjenjivanje sudaca.“

Brikena Ukperaj, članica Visokog sudskog vijeća Albanije

Trening o istražnom suđenju o pranju novca, Drač, veljača 2019. godine

Tema II:

Borba protiv korupcije, gospodarskog kriminala i organiziranog kriminala

---

Proračun: 4,01 milijuna EUR

Obuhvaćeno: 6 projekata

■ U trima korisnicama (Albanija, Crna Gora i Sjeverna Makedonija) Horizontal Facility je imao za cilj borbu protiv korupcije, pranja novca i financiranja terorizma, koja je naročito uključivala mjere za rješavanje pitanja transparentnosti financiranja političkih stranaka, sustava za prijavljivanje imovine, nacionalne procjene rizika i razvijanje kapaciteta finansijsko-obaveštajnih odjela.

■ Osim toga, u trima korisnicama (Kosovo, Crna Gora i Sjeverna Makedonija) provedene su konkretnе akcije u svrhu pružanja podrške tijelima vlasti u podržavanju okvira integriteta u sustavu visokog obrazovanja i sprječavanju korupcije u obrazovanju.

„Horizontal Facility se zapravo tiče ljudi – pravosuđe znači da se građani mogu osjećati sigurnima da će im njihov pravni sustav pružiti učinkovitu zaštitu od nepravde i zloupotrebe. Odsutnost korupcije i gospodarskog kriminala znači da će građanima na raspolaganju biti više resursa za osnovne usluge“,

izjavila je u svom zaključku na Završnoj regionalnoj konferenciji Liselotte Isaksson, šefica odjela Glavne direkcije Europskog povjerenstva za politiku europskog susjedstva i pregovore o proširenju (DG NEAR).

Borba protiv gospodarskog kriminala

Projektima poduzetim u ovoj oblasti tijelima vlasti je omogućena podrška u provedbi mjera za sprječavanje i istraživanje korupcije i pranja novca, rješavanjem nedostataka utvrđenih u ocjenama Komiteta stručnjaka za evaluaciju mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma i GRECO-a.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani zakonski okviri za prijavljivanje imovine, financiranje političkih stranaka i sprječavanje pranja novca;
- ▶ unaprijeđeni okviri integriteta za pravosuđe, policiju i članove parlamenta kroz izradu etičkih smjernica i kodeksa ponašanja/smjernica za članove parlamenta;

Uspostavljanje elektronskog sustava za prijavljivanje imovine u Albaniji,
Tirana, travanj 2019. godine

- ▶ poduzete mjere ka jačanju sustava za povrat imovine i upravljanje imovinom;
- ▶ ojačani kapaciteti javnih uprava i agencija za borbu protiv korupcije za sprječavanje i suzbijanje korupcije;
- ▶ postavljeni temelji za učinkovitije mјere koje nacionalna finansijsko-obavještajna tijela poduzimaju na sprječavanju pranja novca stečenog kaznenim djelom i financiranja terorističkih aktivnosti;
- ▶ ojačani kapaciteti tijela vlasti za suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma.

„U sklopu Horizontal Facility programa i uz pomoć Vijeća Europe, izradili smo Registar stvarnog vlasništva koji će nam zaista pomoći u procjeni rizika, provjeri podataka o vlasništvu i korisnoj razmjeni sa sudionicima iz susjedstva u postizanju zajedničkih ciljeva.“

**Blažo Trendafilov, direktor Finansijsko-obavještajne uprave
(Sjeverna Makedonija)**

Izdvajamo:

- ▶ izmijenjen Zakon o financiranju političkih stranaka i Kazneni zakon, uzimajući u obzir preporuke Vijeća Europe, a premijer izdao naredbu kojom se političkim strankama zabranjuje uporaba državnih sredstava u izbornim kampanjama za stranačke namjene (Albanija);
- ▶ kapaciteti agencija za provedbu zakona za borbu protiv pranja novca i korupcije ojačani putem praktičnih smjernica, radionica i obuka o praćenju i oduzimanju imovine (Albanija);
- ▶ u skladu s preporukom Akcije protiv gospodarskog kriminala, u okviru Središnjeg izbornog povjerenstva uspostavljena je posebna jedinica za nadgledanje u svrhu jačanja njegovih kapaciteta za nadgledanje financiranja izbornih kampanja (Albanija);
- ▶ ostvaren napredak na sprječavanju sukoba interesa i osiguravanju da parlament, pravosuđe i policija primjenjuju etičke standarde. Usvojene etičke smjernice za ove tri ciljne skupine (Crna Gora);
- ▶ Agencija za sprječavanje korupcije i Državna revizorska institucija potpisale su memorandum o razumijevanju, čime je ojačana suradnja između institucija, a osobito u pogledu kontrole financiranja političkih subjekata i izbornih kampanja (Crna Gora);

- ▶ suci i policijski službenici stekli su specijalizirana znanja i vještine kroz namjenske obuke o provedbi zaštite prijavitelja korupcije u građanskim i kaznenim postupcima (Crna Gora);
- ▶ u sklopu novog pristupa u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma, izrađeni su strategija i akcijski plan za sprječavanje pranja novca uz uvažavanje međunarodnih standarda i dobrih praksa (Sjeverna Makedonija);
- ▶ ostvaren je napredak ka uspostavi Registra stvarnog vlasništva u svrhu evidentiranja pravnih vlasnika, kako bi bile poznate osobe koje kontroliraju imovinu ili su njezini vlasnici. U isto vrijeme su relevantnim sudionicima stavljene na raspolaganje smjernice za privatni sektor kako bi se omogućila bolja transparentnost i pristup informacijama (Sjeverna Makedonija);
- ▶ provedene regionalne aktivnosti bile su dopuna aktivnostima koje se u korisnicama poduzimaju na jačanju zajedničkog razumijevanja standarda i komparativnih praksa u svrhu prepoznavanja rizika od financiranja terorizma i uspostave učinkovitog nadzora među neprofitnim organizacijama. Na taj način potpomognuto je prenošenje dobrih praksa s jedne korisnice na drugu. U regionalnim aktivnostima sudjelovale su sve korisnice, uključujući Tursku.

Jačanje integriteta i borba protiv korupcije u visokom obrazovanju

■ Projekti poduzeti u ovoj oblasti pomogli su u nacionalnim i regionalnim aktivnostima na osmišljavanju, odnosno jačanju politika za sprječavanje korupcije i okvira integriteta u visokom obrazovanju, a u skladu s [Preporukom Komiteta ministara Vijeća Europe za osiguravanje kvalitete obrazovanja](#), te bazom znanja Paneuropske platforme o etici, transparentnosti i integritetu u obrazovanju Vijeća Europe (ETINED).

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani okviri integriteta za sprječavanje korupcije u visokom obrazovanju;
- ▶ osmišljen inovativan zakonodavni okvir za zaštitu akademskog integriteta;
- ▶ unaprijeđena informiranost najznačajnijih sudionika u obrazovanju, uključujući studente, akademsko osoblje i administrativnu upravu, o koristima standarda integriteta i etike.

Seminar „Integritet u visokom obrazovanju - izazov za univerzitetske uprave”,
Budva, prosinac 2018. godine

“Kao predstavnik organizacije civilnoga društva, mogu reći da smo s ovim projektom pokazali da institucije i sustav mogu udružiti snage i efikasno surađivati.”

Zoran Vujičić, predstavnik nevladine organizacije Građanska alijansa (Crna Gora)

Izdvajamo:

- ▶ izrađeni su modeli etičkih kodeksa za studente, akademsko osoblje i upravu sveučilišta i dostavljeni Ministarstvu obrazovanja, nauke i tehnologije. Odobrila su ih i javna sveučilišta (Kosovo);
- ▶ Organizirane su konferencije i javne rasprave na sveučilištima, uz uporabu digitalnih materijala i internetskih promotivnih materijala, te praktični tečajevi za studente (Kosovo, Crna Gora, Srbija).
- ▶ izrađen je Zakon o akademskom integritetu koji se bavi pitanjima različitih oblika kršenja akademskog integriteta, uključujući plagijate i neetično ponašanje, kako bi se uveli minimalni standardi zaštite akademskog integriteta u institucijama visokog obrazovanja. Ovaj Zakon je usvojen u ožujku 2019. godine (Crna Gora).
- ▶ razvijen je poseban tečaj za dodiplomske i poslijediplomske studije o integritetu, etici i transparentnosti (Srbija);
- ▶ internetski tečajevi o akademskom integritetu (obvezni za studente prve godine studija) za studente i nastavno osoblje na Univerzitetu Crne Gore.

Obilježavanje Dana borbe protiv nasilja u školama u Albaniji, Tirana, studeni 2018. godine

Tema III:

Promocija sprječavanja diskriminacije i zaštita prava ranjivih skupina

Proračun: 5,53 milijuna EUR

Obuhvaćeno: 13 projekata

■ Osigurana podrška na rješavanju pitanja rasizma, nasilja u školama, segregacije i ekstremizma u sustavu obrazovanja, kako bi se podržao rad institucija ombudsmana, spriječila trgovina ljudima (s naglaskom na pomoći žrtvama trgovine ljudima), te podržala borba protiv različitih oblika diskriminacije, kao što su diskriminacija nacionalnih manjina i diskriminacija po osnovi seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

Sprječavanje i suzbijanje diskriminacije u školama

■ Projekti koji su poduzeti u ovoj oblasti omogućili su pomoći tijelima vlasti, posebice u provedbi preporuka Europskog povjerenstva protiv rasizma i netolerancije (ECRI), Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (u dalnjem tekstu: FCNM) i povjerenika za ljudska prava.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ostvaren doprinos u politici zasnovanoj na činjenicama u obrazovanju koja je usklađena s načelima nediskriminacije i jednakosti;
- ▶ u pilot-školama uvedene su konkretnе mjere za sprječavanje diskriminacije, sa strategijama i odgovorima na nasilje u školama, a koje su potom integrirane na razini cijele zemlje;
- ▶ ojačani kapaciteti u pilot-školama za poticanje demokratske školske kulture u skladu s načelima nediskriminacije i jednakosti;
- ▶ u pilot-školama uveden je Okvir kompetencija za demokratsku kulturu Vijeća Europe (CDC).

„Atmosfera između učenika i nastavnika se promijenila, postala je ljubaznija, s više međusobne suradnje. Roditelji i zajednica postali su aktivniji u školskom životu. Na taj način učenicima je omogućeno da sudjeluju u aktivnostima (borbe protiv nasilja u školama). Naš stav prema ovoj pojavi je drugačiji.“

socijalni radnik iz Albanije

Izdvajamo:

- ▶ preporuke o nasilju u školama uključene su u novi Zakon o pravima i zaštiti djece, kao i u Nacionalnu agendu za prava djeteta za razdoblje od 2017. do 2020. godine, a 21. studenoga proglašen je Danom borbe protiv nasilja u školama. Ovim aktivnostima obuhvaćeno je više od 14.000 građana i mlađih (Albanija);
- ▶ Povjerenstvo za akreditiranje modula i programa edukacije za razdoblje 2017 - 2021. godine akreditiralo je Program edukacije nastavnika o smanjenju nasilja u školama, nakon njegove primjene među 210 nastavnika iz 21 pilot-škole (Albanija);
- ▶ ove pilot-prakse za borbu protiv nasilja u školama će nakon Zajedničke upute Ministarstva obrazovanja i Ministarstva financija i gospodarstva za školsku 2019/2020. godinu biti uvedene u sve škole (Albanija);
- ▶ Preporuke za politike s mapom puta za promociju kvalitetnog obrazovanja u multietničkim društvima u Bosni i Hercegovini odobrila su sva ministarstva nadležna za obrazovanje, na temelju provedene studije o procjeni, fokus skupina i podrške za provedbu mjera na rješavanju pitanja etničke segregacije u formalnom obrazovnom sustavu u devet pilot-škola (Bosna i Hercegovina);

Trening i vršnjačka razmjena za 40 članova srpskih pilot škola, Budimpešta, srpanj 2018. godine

- ▶ izrađen je nastavni plan i program obuke na radnom mjestu za nastavnike (namijenjen prosvjetnim djelatnicima na svim razinama predsveučilišnog obrazovanja) i spremан за nacionalni proces akreditacije (Crna Gora);
- ▶ izrađena je mapa puta za poticanje demokratske školske kulture, kao informacija i vodič za donositelje odluka o obrazovanju o tome kako poticati demokratsku kulturu na razini nastavnog plana i programa, pedagogije, procjene, edukacije nastavnika i kroz primjenu pristupa uključenosti cijele škole (Crna Gora);
- ▶ 200 nastavnika, ravnatelja škola, psihologa i predstavnika zajednice iz 20 pilot-škola pohađali su obuku iz oblasti ljudskih prava, nasilničkog ponašanja i nasilja u školama, socijalne inkluzije i uvođenja načela rodne ravnopravnosti u obrazovanje. Osim toga, 26. travnja proglašen je Danom raznolikosti i inkluzije (Kosovo);
- ▶ Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije odobrilo je Mapu puta s preporukama za politike koje podržavaju demokratsku školsku kulturu i poštivanje različitosti (Kosovo);
- ▶ u organizaciji 11. listopada kao Dana inkluzije sudjelovalo je 26 pilot-škola, 1000 prosvjetnih djelatnika i preko 10.000 članova zajednica. Osim toga, 200 nastavnika pohađalo je certificiranu obuku o poučavanju iz oblasti demokracije i ljudskih prava i izgradnje multidisciplinarnih znanja putem izvannastavnih aktivnosti (Crna Gora);

- ▶ Kompetencije za demokratski okvir Vijeća Europe u potpunosti su usvojene i integrirane u nastavne i izvannastavne aktivnosti u 20 pilot-škola, a Ministarstvo obrazovanja odobrilo je preporuke za unaprjeđenje rezultata. U preispitivanju standarda kvalitete obrazovanja u odnosu na demokratsko obrazovanje sudjelovalo je 2150 učenika i 250 nastavnika (Srbija);
- ▶ na temelju ekspertize Vijeća Europe izrađene su smjernice za odgovarajući zastupljenost nacionalnih manjina u obveznim planovima i programima, standardima i udžbenicima za osnovne i srednje škole (Srbija);
- ▶ dosad nezabilježena popraćenost u medijima gdje je obuhvaćeno najmanje 100.000 građana iz svih dijelova Srbije, uključujući i nacionalne manjine, s obzirom na to da se izvješća objavljiju i na jezicima manjina (Srbija).

„Ministarstvo prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja je izuzetno, izuzetno zadovoljno rezultatima ovog projekta, tako da sada razmatramo mogućnost njegovog daljnog nastavka.“

Anamarija Viček, državna tajnica pri Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Srbije

Ljudska prava i diskriminacija

■ Projekti koji su provedeni u ovoj oblasti bili su usmjereni na pružanje pomoći korisnicima za daljnje usklađivanje njihovih politika i praksa s Konvencijom i preporukama povjerenika za ljudska prava i ECRI-ja.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačana Institucija ombudsmana za ljudska prava u borbi protiv diskriminacije;
- ▶ ostvaren napredak u provedbi preporuka ECRI-ja putem ciljanih obuka o sprječavanju diskriminacije po osnovi seksualne orientacije i rodnog identiteta.

“Ovo je bio prvi put da su aktivnosti bile usmjerene izravno na pravnike, a naše analitičke vještine doprinijele su kvaliteti brojnih prijedloga vezanih za predmete diskriminacije.”

pravnik u Institutiji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Izdvajamo:

- ▶ u cilju sprječavanja i suzbijanja diskriminacije po osnovi seksualne orijentacije i rodnog identiteta, formiran je međuministarski tim za praćenje Nacionalnog akcijskog plana za lezbijke, gej, biseksualne, transrodne i interspolne (LGBTI) osobe, a više od 150 policajaca obučeni su za prepoznavanje i rješavanje slučajeva kaznenih djela počinjenih iz mržnje nad LGBTI osobama (Albanija);
- ▶ izrađen je priručnik za „Policjsko postupanje u slučajevima kaznenih djela počinjenih iz mržnje prema LGBTI osobama: Obuka za profesionalni policijski odgovor“ koji je uključen u nastavni plan i program Akademije za sigurnost za policijsku obuku na radnom mjestu (Albanija);
- ▶ ojačani su kapaciteti Institucije ombudsmana za ljudska prava za sprječavanje i borbu protiv diskriminacije. Izrađen je priručnik za borbu protiv diskriminacije i uveden mehanizam za prikupljanje podataka (Bosna i Hercegovina);
- ▶ osnažen je dijalog između Institucije ombudsmana i 43 javne institucije na središnjoj, regionalnoj i općinskoj razini i uspostavljena uža povezanost s pravosuđem, a u svrhu poboljšanja kvalitete nacionalnih presuda (Bosna i Hercegovina);
- ▶ ojačana je suradnja između Institucije ombudsmana, Agencije za ravnopravnost spolova BiH i Gender centara Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske u svrhu boljeg suprotstavljanja rodno zasnovanom nasilju (Bosna i Hercegovina).

Jačanje zaštite nacionalnih manjina

■ Projekti su bili usmjereni na pomoć kod provedbe preporuka povjerenika za ljudska prava, kao i onih koje su rezultat monitoringa Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (FCNM) i Europske povelje za regionalne ili manjinske jezike.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani kapaciteti institucija koje se bave zaštitom pripadnika nacionalnih manjina;
- ▶ unaprijeđeni pravni okviri za zaštitu prava nacionalnih manjina;
- ▶ unaprijeđen međukulturalni dijalog i institucionalna koordinacija među relevantnim sudionicima.

Prvo natjecanje osnovnih škola o nacionalnim manjinama u Bosni i Hercegovini, Prnjavor, veljača 2019. godine

„Ovaj projekt je istinski doprinijeo boljem položaju nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. Bili smo svjedoci izgradnje kapaciteta tijela za zastupanje manjina, bolje komunikacije između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i OCD-a u ovoj oblasti, te drugačijih stajališta koja su usvojili mediji u pogledu nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.“

Tihomir Knežiček, član Vijeća nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine

Izdvajamo:

- ▶ usvojen je Okvirni zakon o zaštiti nacionalnih manjina, kojim je ukinuta razlika između nacionalnih manjina i etnojezičnih zajednica i uvedeno devet nacionalnih manjina i načelo samoidentifikacije (Albanija);
- ▶ Skupina za koordinaciju nacionalnih manjina osnovana je pod okriljem Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice kao prvi službeni forum za unaprjeđenje dijaloga između manjina i vlasti (Bosna i Hercegovina);
- ▶ putem malih grantova pružena je podrška za pet lokalnih samouprava (Brčko, Prijedor, Prnjavor, Sarajevo i Tuzla) u cilju promoviranja kultura, jezika i tradicija manjina, kao i njihovog sudjelovanja u javnom životu (Bosna i Hercegovina);

- ▶ Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina izmijenjen je u skladu s preporukama FCNM-a (Srbija).
- ▶ u tijeku je izrada smjernica o uporabi jezika manjina u obrazovanju, upravi i pravosuđu (Srbija);
- ▶ pet lokalnih samouprava (Bosilegrad, Bujanovac, Medveđa, Sombor i Vranje) dobilo je podršku u vidu malih grantova za promociju jezika manjina u obrazovanju, upravi i pravosudnom sustavu, uključujući i promociju jezičnoga naslijeđa i identiteta i postavljanje dvojezičnih topografskih znakova (Srbija).

Sprječavanje i borba protiv trgovine ljudima

■ Ovi projekti bili su usmjereni na pomoć kod provedbe preporuka Grupe stručnjaka za akciju protiv trgovine ljudima.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani kapaciteti inspektorata rada i ključnih sudionika za borbu protiv trgovine ljudima za sprječavanje trgovine ljudima u svrhu eksploracije radne snage;
- ▶ ostvaren napredak u unaprjeđenju pristupa naknadama za žrtve trgovine ljudima.

„Ovaj projekt predstavlja pionirski rad na sprječavanju i borbi protiv trgovine ljudima u svrhu eksploracije radne snage u Srbiji, a s obzirom na to da inspektori rada i tržišni inspektori ranije nisu bili uključeni u ove aktivnosti, niti su imali obuke na ovu temu.“

Mitar Đurašković, nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima (Srbija)

Izdvajamo:

- ▶ ukupno 60% inspektora rada u Srbiji i 90% u Sjevernoj Makedoniji pohađali su obuku na teme koje se tiču trgovine ljudima;
- ▶ ostvarena je jača suradnja između ključnih sudionika u sprječavanju trgovine ljudima i između mjesta koja su odredišta žrtava, odnosno mesta iz kojih žrtve dolaze, kako bi se osigurala bolja zaštita prava žrtava trgovine ljudima u Sjevernoj Makedoniji i Srbiji;

*Radionica o indikatorima za otkrivanje i preliminarno identifikovanje dece žrtava trgovine ljudima,
Skoplje, veljača 2019. godine*

- ▶ ostvaren je napredak u izradi nacrta zakona koji osigurava pristup državnom fondu za naknadu za žrtve kaznenih dijela, uključujući žrtve trgovine ljudima (Sjeverna Makedonija);
- ▶ ostvareno bolje razumijevanje pravnih stručnjaka i drugih ključnih sudionika u borbi protiv trgovine ljudima o načinima kako osigurati pristup naknadama za žrtve (Sjeverna Makedonija i Srbija).

„Sudjelovanje u ovom projektu za mene je od velike važnosti u profesionalnom smislu, jer mi je omogućilo da unaprijedim znanja i vještine iz oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Sada imam nove pristupe koji će mi omogućiti da efikasnije obavljam svoj posao.“

Fatime Bytyqi, Državna inspekcija rada (Sjeverna Makedonija)

Delegacija Venecijanskog povjerenstva i OSCE-a / ODIHR-a u posjeti Albaniji, Tirani, rujan 2018. godine

Mehanizam za koordinaciju ekspertiza

■ U sklopu Mehanizma za koordinaciju ekspertiza (ECM), osigurani su ad hoc savjeti i ekspertiza kao odgovor na zahtjeve za zakonsku analizu i sličnu pomoć. Tijela i odjeli pri Vijeću Europe osigurali su zakonsku eksperzitu i savjete o politikama kao odgovor na konkretne zahtjeve u oblastima kao što su: osiguravanje pravde, borba protiv gospodarskog kriminala, sprječavanje diskriminacije i zaštita prava ranjivih skupina, sloboda izražavanja i medija, kao i ustavna pitanja koja potpadaju pod nadležnost Venecijanskog povjerenstva.

■ Tijekom trogodišnje implementacije, zaprimljen je ukupno 21 zahtjev, od čega se 14 odnosilo na eksperzitu Venecijanskog povjerenstva, a 7 na druge subjekte Vijeća Europe, uključujući i Ured specijalnog predstavnika glavnog tajnika za migracije.

■ Najznačajniji ostvareni rezultati uključuju sljedeće:

- ▶ Na zahtjev Ustavnog suda Albanije, Venecijansko povjerenstvo je na svojoj plenarnoj sjednici, održanoj od 14. do 15. listopada 2016. godine, usvojilo podnesak *amicus curiae* o Zakonu o postupanju s imovinom i finalizaciji procesa naknade za imovinu.

- ▶ Venecijansko povjerenstvo je na svojoj plenarnoj sjednici, održanoj od 14. do 15. listopada 2016. godine, usvojilo podnesak *amicus curiae* o načinu izbora delegata u Dom naroda Federacije Bosne i Hercegovine, a kao odgovor na zahtjev Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.
- ▶ Venecijansko povjerenstvo je na svojoj plenarnoj sjednici, održanoj od 9. do 10. prosinca 2016. godine, usvojilo podnesak *amicus curiae* o Zakonu o prijelaznoj reevaluaciji (ili „vetting proceduri“) sudaca i tužitelja u Albaniji kao odgovor na zahtjev Ustavnog suda Albanije.
- ▶ Nakon zahtjeva koje je uputilo Državno izborno povjerenstvo Sjeverne Makedonije, u ožujku 2017. godine upućen je stručnjak Venecijanskog povjerenstva za pomoć u upravljanju lokalnim izborima.
- ▶ U Crnoj Gori je, u skladu s preporukama Ureda specijalnog predstavnika glavnog tajnika za migracije pri Vijeću Europe, usvojen Zakon o strancima, što predstavlja pozitivan napredak u ukupnoj zaštiti prava migranata u Crnoj Gori.
- ▶ Na plenarnoj sjednici održanoj od 16. do 17. ožujka 2018. godine, Venecijansko povjerenstvo usvojilo je Mišljenje o Nacrtu Zakona o sprječavanju i zaštiti od diskriminacije u Sjevernoj Makedoniji.
- ▶ Osigurana je pravna ekspertiza i savjeti o politikama za ključne pravosudne institucije u Sjevernoj Makedoniji, uključujući i Sudsko vijeće, Vijeće tužitelja i Vrhovni sud u svrhu unaprjeđenja procesa reformi u oblasti pravosuđa koji je u tijeku.
- ▶ Nakon što je pružena pomoć u tijeku procesa izrade nacrta amandmana na Ustav Republike Srbije u vezi s pitanjima pravosuđa, Mišljenje Venecijanskog povjerenstva o prijedlogu amandmana usvojeno je na njegovoj plenarnoj sjednici održanoj od 22. do 23. lipnja 2018. godine.
- ▶ Mišljenje Venecijanskog povjerenstva o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom vijeću i sucima Crne Gore, a u vezi s imenovanjem članova iz reda uglednih pravnika u Sudsko vijeće, usvojeno je na plenarnoj sjednici Venecijanskog povjerenstva održanoj od 22. do 23. lipnja 2018. godine, kao žuran odgovor na rizik od potpune paralize sudske vlasti u Crnoj Gori.
- ▶ Mišljenje Venecijanskog povjerenstva o Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju političkih stranaka na Kosovu usvojeno je na njegovoj plenarnoj sjednici održanoj od 22. do 23. lipnja 2018. godine.

- ▶ Vlasti Crne Gore poduzele su mjere na unaprjeđenju zakona o medijima. ECM je podržao izradu nacrta tri nova zakona o medijima. Čini se da ovi nacrti zakona, u sadašnjem obliku, odražavaju mnoge preporuke Vijeća Europe.
- ▶ Na svojoj plenarnoj sjednici održanoj od 15. do 16. ožujka 2019. godine, Venecijansko povjerenstvo usvojilo je pravno mišljenje o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima koje je izradilo Ministarstvo pravosuđa Sjeverne Makedonije. Slijedeći mišljenje Venecijanskog povjerenstva, Sjeverna Makedonija usvojila je izmijenjeni i dopunjeni Zakon o Sudskom vijeću. Ovim zakonom, koji je proglašen u svibnju 2019. godine, riješene su glavne zabrinutosti istaknute u Mišljenju.

